

Коментари на текст нацрта
Стратегије и Акционог плана за развој широкопојасног приступа у
Републици Србији до 2012. године

1. Један од основних праваца увођења широкопојасног приступа је и рашчлањивање локалне петље. С обзиром на стање локалне петље Телекома Србија и на чињеницу да њихова локална петља није грађена (у техничком смислу) за потребе реализације широкопојасног приступа, резултати у овој области сигурно неће бити очекивани, како по питању максималног могућег броја корисника са широкопојасним приступом тако и по питању реалног протока података које ти корисници могу да остваре. Због наведеног проблема, тежиште треба ставити на реализацију широкопојасног приступа коришћењем других нових технологија (FTTx, бежични приступ...).

Увођењем рашчлањивања локалне петље Телеком Србија ће бити у неравноправном положају у односу на друге операторе који су изградили сопствену приступну мрежу (нпр. Оператори кабловске телевизије) и чија мрежа ће бити ексклузивно на располагању том оператору. Треба размотрити могућност делимичног рашчлањивања и тих приступних мрежа.

2. У поглављу 4, страна 17 текста Нацрта говори се о потреби планског постављања каблова приликом реконструкције саобраћајне инфраструктуре. Овде свакако треба укључити и изградњу водоводне и канализационе инфраструктуре као и изградњу гасоводне мреже. Приликом свих ових изградњи поставља се нека инфраструктура до свих објеката што треба искористити и за постављање ПВЦ цеви које би се користиле за довођење телекомуникационих каблова (по правилу оптичких каблова) до сваког објекта. Овај ресурс мора да буде доступан свих операторима под истим комерцијалним (а можда и субвенционисаним од стране државе) условима.

Још један начин за боље искоришћење инфраструктуре је коришћење телекомуникационих ресурса Електропривреде Србије (ЕПС и ЕМС). Држава треба кроз ова јавна предузећа да изгради оптичку транспортну мрежу до свих трафостаница нивоа 35/10kV чиме би се решио проблем међуградских комуникација. Изградња једне такве мреже би побољшала функционисање саме Електропривреде а уједно би омогућила телекомуникационим операторима лакшу и бржу изградњу својих мрежа.

3. У области регулативе у Нацрту је тежиште стављено на формално–правну регулативу док је област техничке регулативе у неку руку маргинализована. Либерализација тржишта телекомуникационих услуга без пратеће техничке регулативе ће довести до хаоса на тржишту и неће дати жељени ефекат. Под појмом техничке регулативне подразумевам доношење домаћих стандарда, препорука и правилника који би се бавили свим техничким аспектима изградње телекомуникационим система и мрежа. С обзиром да је у свету већ доста урађено на том пољу, по великом броју ових питања је довољно да држава (РАТЕЛ?) објави који су то међународни или европски стандарди важећи код нас и који су то технички услове које телекомуникационе мреже и системи **МОРАЈУ** да задовољавају.
4. Као посебну примедбу у области техничке регулативе бих навео и проблем локалне кабловске инфраструктуре на нивоу једног објекта. Према још увек важећим правилницима, у оквиру зграда је довољно обезбедити плаво/белу телефонску парицу до сваког стана или канцеларије. Са становишта широкопојасног приступа, то је апсолутно неприхватљиво. С друге стране, још увек је Телеком Србија та институција која заинтересованим странама даје техничке услове које морају да задовоље приликом изградње објекта. У том смислу, потребно је урадити две ствари. Дефинисати ко је надлежан да даје техничке услове у области изградње телекомуникационе инфраструктуре у објектима. У условима либерализације тржишта телекомуникационих услуга то више не може да буде Телеком Србија јер ће он бити само један од оператера на тржишту. Друго, потребно је дефинисати нове техничке захтеве, у складу са захтевима за изградњу широкопојасног приступа, које сви извођачи објекта морају да поштују. Тиме ће се обезбедити да објекти буду спремни да прихвате сервис широкопојасног приступа.
5. На страни 21 текста Нацрта говори се о потреби изградње центра за размену саобраћаја под чиме се подразумева само размена Интернет саобраћаја. У условима увођења широкопојасног приступа који је у основи мултисервисни (IPTV, IP телефонија, Интернет приступ и остали сервиси), и наведени центар за размену саобраћаја би морао да буде мултисервисни. Имајући у виду развој телекомуникација, наведени центар за размену саобраћаја би требао да буде базиран на Интернет технологији и IP групи протокола. Овакав један центар је посебно важан у области телефонског сервиса и интеграције телефонских мрежа нових оператора са постојећом јавном телефонском мрежом. Телефонске мреже нових оператора ће постати права алтернатива

телефонском сервису Телекома Србија тек када обезбеде интероперабилност и директну комуникацију са свим постојећим телефонским мрежама у земљу. Један мултисервисни центар за размену саобраћаја ће овај задатак значајно олакшати и убрзати. Коришћење IP технологије омогућава да се посредством једног оваквог центра размењују и садржаји за сервис IPTV-а, HDTV-а и других напредних сервиса.

6. Што се тиче цене широкопојасног приступа и брзог приступа Интернету, оне неће значајније падати све док на тржишту не будемо имали стварну конкуренцију у овој области. Сада практично сви Интернет провајдери приступају светском делу Интернета посредством Телекома Србија (изузетак је SBB који део сопствених потреба решава коришћењем својих међународних линкова). Да би се ту променила ситуација потребно је олакшати успоставу међународних конекција у области телекомуникација што би омогућило мањим операторима да под повољнијим условима обезбеде излаз на глобалну Интернет мрежу. Један од начина за решавање овог проблема је коришћење оптичке инфраструктуре Електропривреде Србије која има оптичке линкове ка свим суседним електропривредама.

Београд, 19.08.2009.

Мр Ненад Крајновић, дипл. инж.